

Yttrande över Remiss om EU-kommissionens förslag till Europaparlaments och rådets förordningar 2028-2034

Övergripande

Länsstyrelsen i Gotlands län vill framhålla vikten av att kommande genomförande bör stödja lantbruk i hela Sverige.

Lantbruket har väldigt skiftande förutsättningar i olika delar av landet. För att kunna stimulera ökad produktion och robusthet i livsmedelsproduktionen i alla delar av landet behöver stöden anpassas efter de regionala utmaningar som finns för lantbruken. Detta för att ge bidra till största möjliga effekt för att uppnå målen i livsmedelsstrategin.

Det kan exempelvis innebära olika stödnivåer eller andra anpassningar utifrån regionala förutsättningar och behov, men inriktningen om förenklingar av stödets utformning och villkor för stödsökande bör ha stor vikt.

Stödsystemet kan med fördel utvecklas för beredskap och med möjligheter för att kunna justeras under programperioden om det blir omvärldsförändringar som påverkar lantbruket. De fyra nordligaste länen har på ett tydligt sätt beskrivit de utmaningar som finns i den delen av landet i särskild skrivelse till Jordbruksverket och Regeringskansliet. Andra delar av landet har andra utmaningar. Det gotländska lantbruket står inför särskilda utmaningar kopplade till öns geografiska läge, klimatförhållanden och vattenförsörjning. En mycket stor del av livsmedelsproduktionen går till fastlandet, vilket innebär beroende av färjetrafiken med höga fraktkostnader.

Länsstyrelsen i Gotlands län framhåller även vikten av att det ska kunna bedrivas lönsamt jordbruk på alla nivåer, såväl stora som små lantbruk behövs. Länsstyrelsen ser att stöden bör utformas så att även mindre gårdar kan uppnå lönsamhet.

Den jordbrukspolitik som nu genomförs har bidragit till en tydlig storleksrationalisering i lantbruket och mindre och mellanstora gårdar har fått svårare att överleva.

På Gotland är andelen lantbrukare som är äldre än 65 år knappt en tredjedel av antal lantbrukare. De brukar tillsammans drygt en tiondel av arealen. Undantas de äldre lantbrukarna från möjligheten att söka gårdsstöd kommer antalet lantbrukare att minska och medelarealen öka. Storleksrationaliseringen fortsätter i så fall. En blandning av större och mindre gårdar innebär ökad robusthet i livsmedelsproduktionen och bidrar därmed till bättre livsmedelsberedskap för Sverige.

Länsstyrelsen i Gotlands län ser positivt på att förordningarna inte är särskilt detaljerade. Det är viktigt att detta hålls i även i de kommande delegerande akterna från Kommissionen och annan lagstiftning. Det gäller även för Sveriges eget arbete med att ta fram förordningar och föreskrifter.

De regler som tas fram ska ha ett tydligt syfte som gör det enklare att förstå vilka krav som ställs och hur det ska gå till att leva upp till dessa.

Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välstånd och säkerhet för perioden 2028–2034 och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och förordning (EU,Euratom) 2024/2509

Länsstyrelsen i Gotlands län ser positivt på nytänkandet i och de möjligheter som den nya modellen med en enda fond med till delar öronmärkta medel skapar, vad gäller samordning och synergier mellan olika politik- och åtgärdsområden både avseende genomförande av åtgärder och samordna administration. Länsstyrelsen är utifrån vårt uppdrag gärna behjälpliga med kunskap och erfarenheter kring behov och möjligheter regionalt kopplat till administration och samordning mellan myndigheter.

Artikel 21

Det är positivt att det uttrycks att lokala och regionala myndigheter ska vara med i arbetet med förberedelser och implementering av

NRP. Den kunskap som Länsstyrelsen besitter på den nivån kan ha stor betydelse. Utmaningarna ser lite olika ut i olika delar av landet och lösningarna kan därför behöva variera för att nå målen.

Artikel 36.3

Införandet av förenklade kostnadsalternativ, FKA, för investeringar under 100 000 EUR inom CAP och 400 000 EUR för andra åtgärder inom NRP har potential att bli en betydande förenkling, såväl för stödsökande som handläggande myndigheter.

Utformningen av FKA kommer att behöva balanseras mellan enkelhet och behoven i investeringarna, som kan variera.

Det behöver finnas möjligheter att under pågående programperiod justera FKA så att det följer kostnadsutvecklingen. Om det inte blir möjligt kan det riskera att sätta FKA inte speglar de verkliga kostnaderna för företagen över tid. Det kan i förlängningen bli en hämmande faktor för nödvändiga investeringar.

Det behöver även vara möjligt att anpassa FKA till förutsättningar för olika grupper, exempelvis unga och kvinnor, men också för att göra anpassningar till regionala skillnader i landet.

Artikel 51.g

Förslaget om mål för handläggningstider för utbetalningar på 80 dagar är en kraftig skärpning gentemot dagens, som ligger på 120, men det är en förändring i rätt riktning. En nyckel för att det ska vara realistiskt och genomförbart är de obligatoriska förenklade kostnadsalternativen som har stor potential att förenkla för både de som söker stöd och handläggande myndigheter.

En faktor som förlänger handläggningstider idag och orsakar administrativ börda för sökande är det detaljerade redovisningsmaterial som behöver skickas in vid ansökan om utbetalning. För att kunna åstadkomma verklig förenkling behöver kraven på redovisning kopplat till utbetalning förändras och förenklas. Därför är det särskilt viktigt att beakta sekundärlagstiftningen så att den inte förtar intentionerna i Kommissionens förenklingsarbete.

**Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om
fastställande av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den
gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2028–2034 (COM/2025/560)**

Förslaget innehåller en hel del stödformer som ska vara obligatoriska för medlemsstaterna. Ett stort antal obligatoriska stödformer kan leda till låga ersättningsnivåer för vart och ett av stöden beroende på hur Sverige väljer att fördela nationellt kuvert eller tillföra nationell medfinansiering. Ett stort antal stödformer innebär även en ökad administration för myndigheterna eftersom fler ärenden behöver handläggas och kontrolleras. Den administrativa bördan för lantbrukarna som söker stöd ökar också med ett större antal stödformer.

Om möjligt bör några föreslagna stödformer vara möjliga att införa först då de har identifierats som lämpliga åtgärder för att möta en medlemsstats utmaningar inom lantbruket. Genom färre stödformer bör medlemsstaten få ett bättre verktyg för att prioritera och fördela stöd till åtgärder som ger tydligast och bäst effekt.

Det är positivt med den tydliga satsningen på generationsskiften, förutsatt att detta inte begränsas till skiften inom släkt. Det är viktigt att stödmöjligheterna utformas så att ägarskiften stimuleras. Målet behöver inriktas på att förnygra och bredda ägandet. Dagens definition av unga lantbrukare behöver ses över när det gäller åldersgränsen.

Förslaget om startpaket är lovande liksom förslaget om att finansiera avbyttjänst. Det senare har potential till att öka attraktiviteten i lantbruksföretagandet genom att det skapar en möjlighet till bättre sociala livsvillkor.

Artikel 3

Avseende reglerna för förvaltning av gårdar så ser Länsstyrelsen i Gotlands län behovet av att de krav som går utöver svensk lagstiftning formuleras på ett enkelt och för lantbrukaren tydligt sätt.

Artikel 6

Förslaget om gradvis avtagande arealbaserat inkomststöd är en komplicerad fråga eftersom företagsstrukturen är så olika mellan medlemsländerna. Det är även Länsstyrelsen i Gotlands läns bild att

för att uppnå en ökad livsmedelsproduktion och mera robust livsmedelskedja, så behövs alla typer av gårdar.

Förslaget med takbelopp på 100 000 EUR samt nedtrappning på stöd över 20 000 EUR av inkomststödet är för lågt satta. Systemet riskerar att hämma företagsutveckling samt leda till onödig uppdelning av företag. Medlemsstaterna bör få möjlighet att sätta egna gränser för tak och trappa. För utpekade grupper så som unga med flera, bör det vara möjligt att sätta separata nivåer. Medlemsstaterna bör även ha möjlighet att se till att införandet sker över tid för att inte skapa onödigt tvära kast för företagen.

Om ingångssteget till exempel skulle höjas från föreslagna 20 000 EUR till 40 000 EUR och efterföljande steg ligger på 30 000 EUR med maxtak 130 000 EUR skulle det för Gotlands del betyda att 15 procent fler lantbrukare skulle få fullt gårdsstöd. Detta gör att vi ökar chanserna att dagens struktur i jordbruket i länet behålls.

Länsstyrelsen i Gotlands län menar att det är tveksamt att undanta pensionärer från möjligheter att söka stöd. Det finns brist på yngre i flera regioner som vill ta över och utveckla företag. Det innebär risk för fler nedlagda gårdar och fler igenvuxna marker i de delarna av landet. Åldern behöver heller inte säga något om hur aktivt lantbruket bedrivs. Lantbruket ska inte behandlas annorlunda än andra branscher när det gäller regler kopplat till företagande kontra pensionsuttag. Fokus bör istället vara aktivt brukande oavsett förutsättningar.

På Gotland är andelen lantbrukare som är äldre än 65 år knappt en tredjedel av antal lantbrukare. De brukar tillsammans drygt en tiondel av arealen. Undantas de äldre lantbrukarna från möjligheten att söka gårdsstöd kommer antalet lantbrukare att minska och medelarealen öka.

Det är därför önskvärt att undantaget inte blir obligatoriskt utan frivilligt att införa. Om det ändå införs är det bra att det införs senare än 2028.

Artikel 14

Länsstyrelsen i Gotlands län bedömer att ett höjt startstöd både vad avser själva stödnivån och den totala budgeten för stödformen är centralt för att stimulera nystartande och övertagande av företag och därmed en ökad och mer robust livsmedelsproduktion.

**Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING
om fastställande för perioden 2028–2034 av villkoren för
genomförandet av unionens stöd till den gemensamma
fiskeripolitiken, till europeiska världshavspakten och till unionens
havs- och vattenbrukspolitik som en del av Nationella och
regionala partnerskapsfonden som fastställs i förordning (EU)
[NRPfonden] (COM/2025/559)**

Förordningen innehåller inte så mycket styrning, vilket ger medlemsstaterna möjligheter att utveckla stödformerna utifrån sina behov. Det kan också vara en fördel då NRP-planen kan utformas för att fylla de nationella behov som just Sverige och i vårt fall Gotland står inför. Den öronmärkta budgeten är dock avsevärt lägre än dagens öronmärkning och den gemensamma budgetposten ska kunna nyttjas av flera sektorer vilket gör att de faktiska konsekvenserna är oklara.

Fokus för stödutformningen bör vara att stimulera utveckling av befintliga och nya företag.

Det är positivt att det ges möjligheter att främja generationsväxling inom de blå näringarna.

Artikel 3 p 1–3

Skakraven kopplade till respektive lands kommande NRP-planer är också extremt generella och med andra ord kan medlemsländerna göra helt olika bedömningar i sina NRP-planer vad avser insatser, budget med mera kopplat till denna förordning. Detta kan medföra att det finns risk för att det blir stora skillnader mellan länderna vilket kan leda till konkurrensnackdelar för näringen i de länder som lågsatsar. Det kan möjligen också komma att påverka hållbara bestånd och miljö negativt utifrån olika nationella politiska prioriteringar. Å andra sidan är det positivt att varje land ges stora friheter att utforma nationellt anpassade insatser.

Det finns också en budgetpost i NRP som inte är öronmärkt för särskilda åtgärder. Det är dock flera sektorer som kommer behöva utforma åtgärder och nyttja en del av den budgeten. Det finns en risk att resurserna inte räcker till för de behov som finns hos de BLÅ

näringarna om prioriteringar för näringen inte blir tydligare utpekade i förordningen.

När det kommer till miljö- och klimatåtgärder finns det ett övergripande mål om att minst 43 procent av NRP-budgeten ska gå till åtgärder för miljö- och klimat. Åtgärder för att stärka miljön och minska klimatpåverkan kan bidra till rena och hälsosamma akvatiska miljöer vilket är en förutsättning för att kunna nyttja dess resurser på ett hållbart sätt. Det är en viktig aspekt som inte får komma i skymundan av fiskerinäringen och lantbrukets intressen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Fredrik Persson med Gunilla Lexell som föredragande.